

Miből álljon

egy szerény, modern kelengye? (A fehérnemű anyagáról, szabás-varrásról, díszítésről)

Az utolsó 20—30 évben egy kedves szokás tűnt el a középosztály családjainál: a kelengyeújítás. Nem volt azelőtt egy gondos édesanya sem, aki ne a leánya gyermekkorában kezdte volna már gyűjteni a mindenfajta fehérneműt. Mire rákerült a sor, hogy leányaikkal adják, volt vagy két-három ládára való. Nagyot haladt s változott az idő s vite magával a régi szokásokat és alaktított újabbakat. Hogy a régi, vagy mai ezek közül a helyesebb-e, erről nem vitatkozhatunk, hiszen mindkettőt a körülmények alakították ki.

Hogy csak a leglényegesebb új alakítóerőket említsem: a gyáripar, a kereskedelem, vegyi ipar fejlődése, városi élet változása, higiénia előretörése s nem utolsó sorban a gazdasági viszonyok alakulása és mindezek mellett a *divat*.

Ha egy mai középosztálybeli leány kelengyéjének összeállításáról akarunk beszélni, talán a legelső kérdés, hogy milyen összeget számíthatnak rá? Csak ezután tudunk számot vetni, hogy jövenőd életkörülményeinek milyen összeállítás felelne meg legjobban?

A életszerűség ne csak a darabok számának meghatározásakor vezessen, de az anyagok megválasztásánál, a darabok szabásánál és díszítésénél is érvényesüljön. Mindezt végülük tekintetbe, de e mellett ne feledkezzünk meg arról sem, hogy bizonyos mértékben a divattal is kell haladni!

Kelengyeösszeállítás.

Nézzünk egy olyan kelengyét, mely kb. 800 pengőbe kerül, ha mindent és egyszerűre venni kell. Megjegyzem, hogy jó minőségű anyagot vettem mindenütt számításhoz, ami az egyes darabok árából is kitűnik. Szám szerint ugyanennyi darab vásárlásakor, de a minőség rovására, 100—120 pengő-

ből és kevesebből is kiállíthatjuk a kelengyét. Más lesz az összeg természetesen akkor is, ha az illető maga varrja és díszíti a darabok javarésztét.

<i>Testi fehérnemű</i>	<i>Egységár</i>	<i>Összesen</i>
3 db görög ing	à 5.— P	15.— P
3 trikónadrág (1 db téli, 2 vékony)	„ 3—4 „	10.— „
2 trikónadrág-kombiné	„ 6.— „	12.— „
3 ingnadrág (2 db sifflon, 1 batistsz)	„ 6—8 „	20.— „
2 fehér batistsz szoknyakombiné	„ 6.— „	12.— „
2 „ trikó szoknyakombiné	„ 10.— „	20.— „
6 „ hálóing (2 sifflon, 4 batistsz)	„ 6.— „	36.— „
2 „ trikó hálóing	„ 12.— „	24.— „
2 „ fésülő gallér (háló v. ágycakabát)	„ 5.— „	10.— „
18 „ zsebkendő (6 egész egyszerű, 12 díszesebb)	„ 2.— „	36.— „
1 „ fürdőköpeny	„ 20.— „	40.— „
2 „ meleg pyjama	„ 10.— „	20.— „
2 „ konyhakabát	„ 5.— „	10.— „
1 „ konyhakötény	„ 24.— „	24.— „
8 pár harisnya (4 p. cetrin, 4 p. selyem)		

Ágytömlő:

9 db párnahuzat (nagy)	„ 36.— P	36.— P
9 „ párnahuzat (kicsi)	„ 23.— „	23.— „
9 „ alsólepedő	„ 70.— „	70.— „
12 „ törülköző (damaszt)	„ 35.— „	35.— „
3 „ törülköző (bolyhos)	„ 13.80 „	13.80 „
3 „ konyha-törülköző	„ 5.40 „	5.40 „
1 „ fürdőlepedő	„ 10.— „	10.— „
6 „ paplanlepedő	„ à 10—16 „	72.— „
2 „ nyári takaró	„ à 30.— „	60.— „

Asztalnemű:

3 db fehér abrosz (6 személyes)	„ à 12.—, à 24.— P	60.— „
18 „ asztalkendő	„ à 16.— „	32.— „
2 „ kávéabrosz	„ 16.— „	32.— „
12 „ asztalkendő	„ 16.— „	32.— „
2 készlet zsúrkészlet	„ 9.50 „	9.50 „
2 db rétes abrosz	„ 1.70 „	5.10 „
3 „ kenyérruha	„ 1.70 „	5.10 „

Konyhamenű:

12 db konyharuha	.....	2	1.50 P	18.—P
6 „ pohártörő	.....	„	1.40 „	8.40 „
3 „ lábstörő	.....	„	1.—	3.—
10 „ porruha	.....	„	—80 f	8.—
3 „ pallótörő	.....	„	1.20 P	3.60 „
2 „ konyhatörő	.....	„	1.50 „	3.—
1 „ mángortörő ruha	.....	„	.....	5.—
1 „ vasaló ruha	.....	„	.....	4.—

Az összeképpen kiharozott 800 P tulajdonképp bizony elég nagy összeg egy középosztálybeli családnak, de nem kell el- felejteni, hogy az ritkán fordul elő, hogy mindent az utolsó darabig venni kéne. Gondoljunk csak utána: minden leányknak van különben is fehéremenűje, harisnyója, pisamája, köfénye, legfeljebb csak pófolni kell, hogy megfelelő számú legyen, belőle teljesen kifogástalan.

Minden háznál akad vásottabb lepedő, amit földarabolva az új házban ablakmosó-ruhának, vagy konyhafeltörőnek ki lehet nevezni.

Minden háziasszony felhasználja az alkalmat s ha jó len, vagy kendertermő vidéken fordul meg, vagy alkama van hozatni, vesz néhány konyharuhát és feltörőnek való, ebből jut mindig a kelengyébe is egy pár darab stb., stb.

Felhvom a figyelmet egy néhány szótteséről híres vidékre, községre; ilyen például Sárköz, Podrogozón Cigánd község; Abauj vármegyében Zsujta környéke; az egész Palócság.

Anyagokról.

Most vegyük sorra, milyen anyagokat használnak manap leginkább a kelengye kitörőző darabjaihoz?

Az *ágyeménő anyaga* régen csak lenvászson, illetve damaszt lehetett, ma azonban ez igen drága volna. Oly szépen szővik és dolgozzák ma már ki a pamut méterát, hogy mindennapi használatra teljesen megfelel. A siffon vagy siffonhatást szélessége: 80 cm, 90 cm, 140 cm és 160 cm s az ára szélesség és minőség szerint kb. 1.20 P-től 5 P-ig változik. Eddig az ágyeménő színe csak fehér volt, de két-három éve ebben is megjelent a színes. Rendszerint festett lenbatást, vagy vékony lenvászson az erre felhasználált anyag. (Eselég nanszük.)

A *konyhai törőruha anyaga* fehér, félféher vagy nyers lenvászson legyen. Ez azért fontos, mert ha drágább is, mint a pamutolmi, de nem enged szálat, a vizet jól szívja s gyorsan szárad; tehát a rendeltetésének legjobban megfelel.

Por- és pallótörőnek bolghos felületű szövetek alkalmasak, például a flannel. A simafelületű törőtköző len- vagy pamutfonalból készült kitörőző díszszövésel. A bolghos felületű törőtköző anyaga az úgynevezett frottir, melynek fonala len, felleu, vagy pamut is lehet.

Asztalmenű ebéhez a leggyakrabban ma is lendamaszthól készült. Előfordul, különösen újabbban az uzsonna-terítőfnél, hogy műselyem vetülék-fonalat használják, ami erősebb fényt ad a terítőnek. Mifóta a kis zsúraszalkák jöttek divatba, a zsúrterítők foglalták el javarészt a komoly uzsonna-terítők helyét. Ezek anyaga sohasem lendamaszt, hanem vékony lenvászson; előfordul azonban finom siffon- és nanszükből való is. A lenvászson szélessége 80 cm, 110 cm, 150 cm, 156 cm, 160 cm, 180 cm. Ára a 80 cm-esnek 2 P-től 3.20 P-ig, 156 cm szélesnek 4.80 P-től 6.60 P-ig.

Női fehéremenűre igen sokféle és változatos elnevezésű anyagot használnak; ezek úgy tartósságban, tetszetőségekben, mint árban igen eltérők. Az újabbak közül legismertebb a *nanszük*. Alapanyaga pamut; finom, egyenletes szálból, vászonkötéssel szővik. Szálhúzásra, hínzásra alkalmas. A jó minőségű nanszük viselése kellemes és meglehetősen tartós, hálás anyag.

Mosásban a színes holmi ne kerüljön forró szódás vízbe, szárításakor ne teregesstik a napra, mert kissé engedí a színét. Minden fehéremenűre alkalmas színben kapható 80 és 90 cm szélességben. Ára 1 P-től 3 P-ig.

Kedveltek a kitörőző kereskedelmi elnevezésű vászon- vagy miniatáskészíté műselyemanyagok is, például toál, *akfattróvisz bem-bergek* stb. Ezek felületre többé-kevésbé fényes, a szerint, hogy milyen módon és mennyiségben szerepel a pamut és a műselyem-fonál az anyagban. Szálhúzásos munkára, finomabb hímzésre nem felelnek meg. Díszítésül inkább csipkét alkalmaznak hozzá. Elég tartós, könnyen mosható (de nem szódás vízben!), színtartó anyag. Minden színben kapható. Szélességük 80—90 cm. Áruk méterenként 1.50—4.— P-ig.

Legfinomabb, de egyúttal legdrágább az anyagok közül a valódi selyem: „*lavabla*”. Szélessége rendszeren 100 cm, ára 8 P.

Közismert a „*crep de chine*“, ami készíthet úgy valódi, mint műselyemből. Nem feltétlenül megbízható anyag, mert a kilé-sztésnél, neheztlenül rongálódhat úgy, hogy vásárláskor észre sem vesszük. Szélessége 80 cm, 100 cm, ára 3 P-től 10 P-ig.

Még ma is használatos anyag különösen azoknál, kik a színes holmit nem kedvelik: a *sifionbúsisz*. Finom egyiptomi pamutfonából, vászonkötéssel szőtt anyag. Erősen fehértett. A jó minőségű igen alkalmas a hínzás finomabb fajtáira is. Szélessége 80 cm, 90 cm. Ára 1.40 P, 3, sőt 5 P-ig.

Siffionból mostanában csak durvább fehéméltárbokat varrnak, alppanyaga pamut; sűrű vászonszövésű, erősen fehértett anyag. Szélessége 80—90 cm. Ára 1 P-től 1.80 P-ig.

A *lobatist* használata mindinkább háttérbe szorult. Ma már csak zsebkendőkre használják. Kapható minden színben. Ára meglehetősen magas.

Még kell emlékezni a *trikó-anyagokról* is, ámbr ezeket há-zilag feldolgozni nem lehet. Varrása különleges gépet kíván. Ez az anyag rövid pár év alatt hihetetlen népszerűsége tett szert. Anyai változatban, olyan tökéletes minőségben jelenik egy-egy fajtája, hogy a szövött anyagú fehémélt egy-egy tereen majdnem egészen kiszorítja. (Például: nadrág, alszoknya.) A trikó készíthet pamutból, gyapjúból és selyemből is. Mosása igen egyszerű, nem gyűrődik s nem rúhosodik. Szük-ség esetén vasalás nélkül is egészen jól felvehető, ha simára és laposra volt kifektetve. (Napra ne tegyük.) Ez a jó tulajdon-ság különösen olyan utazásnál megbecsülhetően, mikor meg-bizlatlan mosáshí nem tudunk.

Ha már a kelengye darab szerinti összehállítása elkészült, az anyagra vonatkozólag is megtörtént a választás, kérdés, hogy mire mennyit kell vásárolni? Erre vonatkozólag álljon itt a kö-vetkező kis táblázat, melynél a kiszámítás közlépmetemet ve-zz alapul; az ágyneműnél átlag-méretet.

Testi fehémélt.

	anyagszélesség	80 cm
Női ing (görög) 1 m 60 cm	80	80
Hálóing (hosszú ujjal) 3 m 20 cm	80	80
Hálóing (rövid ujjal) 2 m 60 cm	80	80
Hálókabát 2 m 25 cm	80	80
Szoknya-combiné 2 m	80	80
Nadrág-combiné 1 m 80 cm	80	80
Pyjama 4 m 50 cm vagy 5 m	80	80

Vásárlás megkönnyítésére közöljük a férfi fehéméltaköz-szélességes anyag mennyiségét is.

Férfi ing 3 m
 „ hálóing 3 m 50 cm
 „ alsónadrág 2 m 30 cm
 „ pyjama 4 m 70 cm.

Ágynemű.

	anyagszélesség	90 cm
Nagy vánkös (sima) 2 m 10 cm	90	90
Nagy vánkös (angol) 2 m 30 cm	90	90
Paplanpedő (francia) 2 m 60 cm	180	180
Paplanpedő (angol) 2 m 40 cm	150	150
Alsópedő 2 m, 2 m 20 cm, 2 m 40 cm	150	150

(Ha a paplan hossza 180 cm, szélessége 125 cm, az anyag kiszámítása a következő: Angol paplanpedőre: hossza 180 cm + (2 oldalon a visszahajtás) 40 cm + 10 cm (a gomblyuk-pánt) + (összemenésre) 4 cm = 2 m 34 cm, vásárolandó 2 m 40 cm. Szélessége: 125 + (2 oldalon a visszahajtás) 40 cm + (gomblyukpánt) 10 cm = 175 cm. Anyagszélesség 180 cm. Francia paplanpedőnél, hossza: 180 cm + (széles visszahaj-tás) 50 cm + (diszvizszahajtás) 6 cm + (lábnál a visszahaj-tás) 10 cm + (gomblyukpánt) 4 cm + (összemenésre) 4 cm = 2 m 54 cm. Vásárolandó 2 m 60 cm. Szélessége: 125 cm + (2 oldal visszahajtás) 20 cm + (2 gomblyukpánt) 8 cm = 153 cm. Az új paplanok sokszor nagyobb méretűek, ezért mindig mér-téket kell vennünk.)

Szabárazajz.

Minden nőnek, de különösen a mai középosztály asszonyai-nak azon kell lenniük, hogy hogyan tudják a kiadásra szánt összeget minél észszerűbben beosztani? Takarékosssági lehetősé-g, ha a fehéméltnek legalább a legegyszerűbb darabjait, otthon, maguk készítik el. Segítségképpen közlöm a görög ing és a japán szabású hálóing szabárazajzát, a hozzá szükséges mér-tékvel, magyarázatot és összehállításukat.

Szükséges anyag minikét darabnál kétszer a hossza.

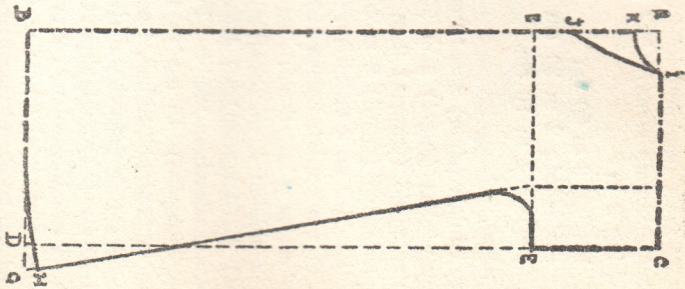
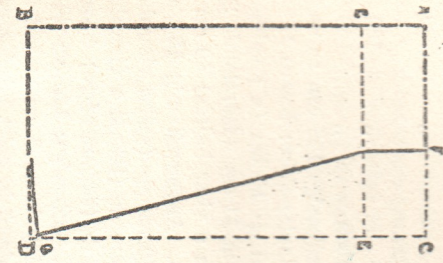
Mértékötel: görög ing

hossza = (hónaljmagaságtól térdfelettig) 80 cm

melldésség = (a legerősebb részen mérve) 92 cm

hát hossza = (nyakcsigolyától derékig) 40 cm

M. Úrlasszony Háztartása.

japán hálóing:

hossza = (nyaknál a válltétőtől mérve, melletten át, bokáig)

130 cm

mellbőség = 92 cm

felsőkarbőség = (bőven mérve) 40 cm.

A képszerűs hosszúságú anyagot felbe hajlítjuk, vagyis az anyag négyzetesen felkszlik. A szabásnál ügyeljünk, hogy a szélék beállítása az ábra szerint legyen: AB = egyáltalán áthajtott oldalak; AC = általunk hajtott oldal; CD = szövött szél; BD = hasított szél (ez mindkét ábrára vonatkozik).

Magyarítások.

Görög inghez:

AB = inghossz = 80 cm

AC = félanyag szélesség = 40 cm

AE, CE = $\frac{1}{4}$ hb + 2 = 12 cm

$$AF = \frac{1}{4} fb + 2 = 25 \text{ cm}$$

$$DG = \text{lekerítés} = 2 \text{ cm.}$$

Japán hálóinghez:

$$AB = \text{inghossz} = 125 \text{ cm}$$

$$AC, BD = \text{fél anyagszélesség} = 40 \text{ cm}$$

$$AE, CE = \text{fél kb.} + 4 = 24 \text{ cm}$$

$$AF = \frac{1}{4} \text{ felső bőség} + 7 = 30 \text{ cm}$$

$$DG = 5 \text{ cm}$$

$$GH = 3 \text{ cm}$$

$$AI = 8 \text{ cm}$$

$$AJ = 16 \text{ cm}$$

$$AK = 5 \text{ cm.}$$

Összeállítás.

A görög ingnél kivágjuk az ABGF pontok által meghatározott ábrát, aztán az AF irányban széllet húzunk s ennek mentén szétvágjuk az előrészt a háttól.

A japán ingnél a nyakkivágásnál ügyeljünk, hogy felsőbb két rétegananyagot a JI jelzésnél vágjuk, a nyakkivágás előrésznél, az alsó két réteget KI jelzésen, a nyakkivágás hátrésznél. Ezután E-től elindulva, kivágjuk a hónaljvélést s a még anyagunkra eső oldalrészt. Az alsó bőségénél a szélességhez szükséges anyagot a hónalj alól kieső rész hozzátöltéséből kapjuk.

Ugy a görög ingnél, mint a hálóingnél az oldal összevarrása előtt tesszük rá megfelelő díszet. Az oldalvarrás mindkettőnél (FG és EH) ráhajtott keskeny rászegző varrással történik. Az alsó felsőszegecs mindkettőnél fél vagy háromnegyed cm széles.

A többi fehéreműdaráb szabása, összeállítása valamivel összetettebb. Fazonjuk állandóan változik.

Díszítésről.

Bármilyen szerény viszonyok közt legyen is valaki, egy kis dísz nem hiányozhat a testi fehéreműrtől és ágyműrtől. Legyen az egy kevés szállhúzásos dísz vagy hímzés a fehérneműn és csak egy szép monogram az ágyműn, mindjárt egyénivé teszi a kelengyét. Azonban azt ki kell emelni, hogy *kevésbé szépen díszíteni művészet!* Sok és túlzottan mestertkélt dísz, lehet mondani, minden esetben kellemetlen érzést

vált ki, bármilyen kifogástalan legyen is technikai kivitele. Míg a rosszul alkalmazott kevés dísz szellentelenséget és szegénységet árul el. Aki ismeri annyira magát és őszinte is önmagához és beléjje, hogy a díszítéshez nem ért, bízzon meg inkább szakértőt ezzel. Persze ily esetben nem akármelyik kézimunkaüzlet elárnsítókisasszonyára gondolok, akinek érdeke, hogy a nálunk található — bizony sokszor selejtes — mintát ajánlgassa a vevőnek!

Milyen legyen a helyes, jó dísz? Anyagszerű, célszerű technikában könnyen kivihető, okvetlenül a stik díszítmény jellegét magán viselő s lehetőleg magyaros. Aki mintát választ, okvetlenül tudnia kell, milyen anyagra fogja alkalmazni. Úgy a szálvonásos munkához, mint a hímzéshez egyenletes, vékony-szált alapanyag szükséges. A hímzéshez használt fonál vastagsága igen fontos a díszítés összehatásában, ezért ennek helyes megállapítása is gyakorlatot kíván. Csipkebeállításnál finom vékony anyaghoz jó minőségű lenge csipkét vegyünk, vastagabb szálhoz erősebb, durvább fogásút. A szálvonással (pl. ajour) ne gyengétsük túlságosan az anyagot. (Legáltalában a kihúzott szál kétszerese maradjon meg a két szálhúzásos sor közt.) Ezt nemcsak az anyagszerűség, de a célszerűség is diktálja, mert a fehéreműnél a gyakori mosást is számításba kell venni. Ugyancsak ezért kerülnünk a sok pókozást. (Varrott csipkerész.) Ha till is szükséges a díszhez, például vagdalásos vagy poszonyvámegyei hímzéshez, csak megbízható helyen vegyük, lehetőleg a legerősebb, legfinomabb fehéremű-tillt. (Sajnos, a magyar gyártmányok még nem érték el a svájciak színvonalát.) Sokszor előfordul, hogy rajzban egyik-másik kis minta egészen jól hat, viszont technikai kivitelre nem igen alkalmas. Ezért mindjárt a kilőnöző öltéstechnikai megoldás lebegjen szemünk előtt s próbáljunk a minta egyes részeit gondolatban kihimmezni. Egy-egy megoldhatatlan, vagy rosszul megoldott vaszkos levél vagy virág bizony az egész munkát tönkretelheti.

Kerüljük az úgy elhanyagolt megkötött szalag- vagy narutaisztikus esokormegoldásokat. Stik területet kell minden esetben díszíteni, stikszerű megoldásokkal, tehát a szalag vagy esokor három dimenzióját ne akarjunk éreztetni! Oly finom érzékkel és hozzáértéssel egyszerűsít, stilizál a magyar nép, hogy bátran lehetünk tanulni hozzá!

Mért van a kézimunkaüzletekben az a sok külföldről behozott tucatminta? Csak azért, mert a mi közönségünk „Nyugat imádó” és kritika nélküli átvesz mindent, még abban az esetben is, ha a sajátja jobb is, szebb is annál. Hiába adja a jó Isten népművészeitünkben meg a gazdagságot, nem vesz a nagyközönség annyi tárnadságot, hogy azt megismerje, megszeresse és az üzletekben ezeknek a sokszorosítását követelje. Mennyi finomság van (csak a fehér hímzéseket említve) a zalai, Fehér vm.-i, palóe, lövelyi, boldogi hímzésekben! A két év előt megindult „Muskáti” Magyar Kézimunka Újság tízte ki céljait a magyar fonalás művészet propagálását és a mai élet keretain belül való alkalmazásához sok hasznos megoldást és útbaigazítást ad. Szeressük, ami a miénk s gyakoroljunk már az apróbb dolgokban is annak megbeesülését!

Kerékgyártó Adrienne,

* M. Kir. Á. Nőipariszkola h. tanára.